

Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ «Վանաշենի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ
Թեմա՝ Ուսումնառության համընդհանուր ձևավորումը ուսուցման
գործընթացում

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Մարինե Զարոյան
Ուսուցիչ՝ Աղավնի Աբգարյան

Արարատ 2023

Բովանդակություն

Ներածություն	3
ԳԼՈՒԽ 1	5
ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ ՁԱՎՈՐՈՒՄ.....	5
1. 1 Համընդիանուր ձևավորումը և կրթությունը.....	5
1. 2 Համընդիանուր ձևավորումը և կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքը	5
1. 3 Տարբերակված դասավանդումը և ուսումնառության համընդիանուր ձևավորումը	7
1. 4 Ուսումնառության համընդիանուր ձևավորման շրջանակը	8
1.5 Ուսումնառության համընդիանուր ձևավորման սկզբունքները	8
ԳԼՈՒԽ 2	19
ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՈՐԾՈՒԹԱՑՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ.....	19
2. 1 Գործընթացի իրատեսական պլանավորումը	19
2. 1 ՈՒսումնառության գործընթացի անհրաժեշտ նյութատեխնիկական հագեցվածության ապահովումը	20
Եզրակացություն.....	21
Օգտագործված գրականություն.....	22

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Համընդհանուր ձևավորում հասկացությունն առաջին անգամ օգտագործել է Ռուն Մեյսը՝ նկարագրելու համար բոլորի՝ այդ թվում հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար հասանելի շինություններ կառուցելու գաղափարախոսություն։ Հայտնի են նրա հետևյալ խոսքերը՝ «Համընդհանուր ձևավորումը արտադրանքի և միջավայրերի նախագծում է բոլոր մարդկանց օգտագործման համար, հնարավորինս բացառելով հետագա հարմարեցման կամ փոփոխությունների անհրաժեշտությունը»։

Մեյսը անվասայլակով էր տեղաշարժվում և անվերջ խնդրում էր, որ շենքերում ապահովվի ֆիզիկական մատչելիություն։ Ի վերջո, նա առաջարկեց շենքերը նախագծելիս հաշվի առնել մատչելիության հանգամանքը՝ խնայելով ժամանակ, գումար և բարելավելով բոլորի կյանք։ Լայն իմաստով, ձարտարապետական համընդհանուր ձևավորման նպատակն է ապահովել անխտիր բոլոր շինությունների մատչելիությունը անխտիր բոլորի համար։

Թեմայի արդիականությունը: Թեման արդիական է քանզի համընդհանուր ձևավորման բազմաթիվ օրինակներ կարելի է գտնել ձարտարապետությունից զատ այլ բնագավառներում։ Օրինակ՝ համընդհանուր ձևավորման մոտեցումներից է յութուիք օգտատերերին հայտնի փակ ենթագրերի օգտագործումը (CC)։ Այս տողերն ի սկզբանե նախագծվել են լսողության խանգարումներ ունեցող մարդկանց՝ տեղեկատվությանը ծանոթանալու հնարավորություն ընձեռելու համար, սակայն այժմ լայնորեն օգտագործվում են հեռուստացույցների էկրաններին։ Այս ձևավորումը «համընդհանուր» է, քանի որ օժանդակում է լսողության խանգարումներ ունեցող մարդկանց, միաժամանակ դրանից օգտվում են բազմաթիվ այլ մարդիկ։ Օրինակ՝ նրանք, ովքեր լիարժեք չեն տիրապետում տեղեկատվության լեզվին և միաժամանակ կարդում են տողատակերը, կամ անձինք, ովքեր ցանկանում են հեռուստացույց դիտել, երբ զուգընկերը քնած է, նաև նրանք, ովքեր աղմկոտ տեղում տեսանյութ են դիտում և ի զորու չեն լիարժեք լսելու տեղեկատվություն։

Աշխատանքի նպատակը: Աշխատանքի նպատակն է վերհանել համընդհանուր ձևավորման բազմաթիվ օրինակներ հաշմանդամության ընկալումը վերախմաստավորելու համար։

Այդ օրինակներից են՝

- Ճամփեզրերի կտրվածքները, որոնք ստեղծվել են սայլակով տեղաշարժվողների համար, բայց անհրաժեշտ են անվասայլակներ օգտագործողներին, մանկասայլակով երեխայի հետ զբոսնող ծնողներին, հեծանվորդներին և այլոց
- Առողջապահության ուղղության համար օգտագործում են անձինք, ովքեր աղմկոտ տեղում տեսանյութ են դիտում և ի զորու չեն լիարժեք լսելու տեղեկատվություն։

- Զայնային ազդանշանով վերելակները, որոնք տեսողության խանգարում ունեցող անձանց նախազգուշացնում են վերելակի ժամանելու մասին, բայց օգտակար են նաև հեռախոսի մեջ խորասուզվածների համար:

Խնդիրները: Հայաստանում շատ շենքեր պատմական նշանակություն ունեն, ուստի համընդհանուր ձևավորումը այստեղ լուրջ մարտահրավեր է: Շատ դեպքերում ֆիզիկական մատչելիությունը բարելավելու համար շենքերն արդիական տեխնոլոգիաներով ձևափոխվում են: Ստացված արդյունքները միշտ չեն, որ գոհացուցիչ է: Մատչելիությանը միտված որոշ մոտեցումներ (օրինակ՝ թեքահարթակների ստեղծումը, բազրիքների տեղադրումը և այլն) երբեմն արդյունավետ են, կան նաև ոչ արդյունավետ լուծումներ: Հայաստանում ժամանակակից շենքերի նախազման ժամանակ համընդհանուր ձևավորման սկզբունքներին հետևելը նոր ձևավորվող մոտեցում է:

Համընդհանուր նախագծում/ձևավորում

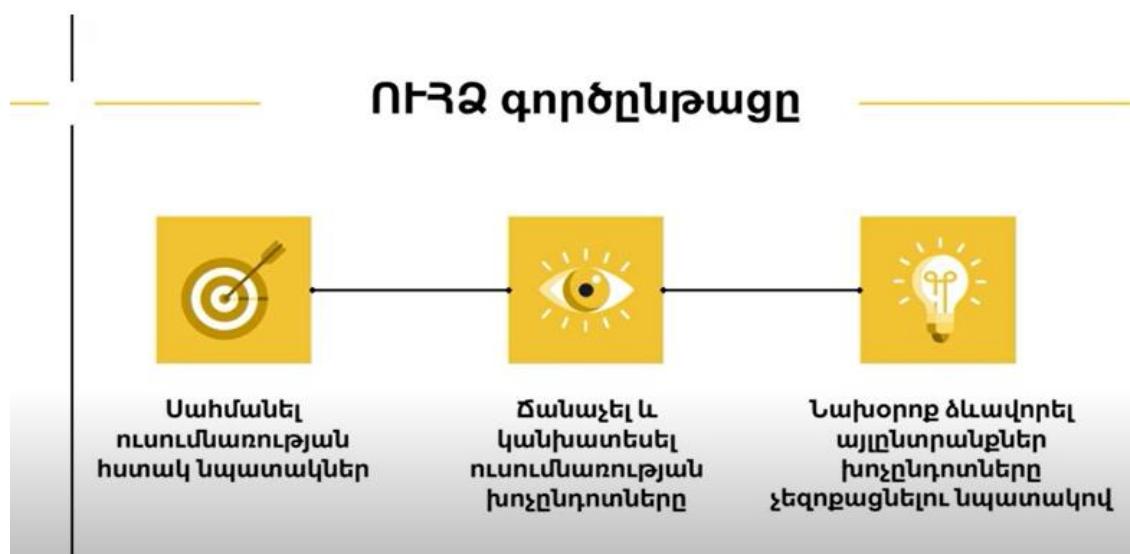

Հարմար է միայն եթե դու քայլում ես և
մանկասայլակով երեխայի հետ չես

Հարմար է ԲՈԼՈՐԻ համար

գիշերօթիկ հաստատություններում, իրենց ընտանիքներից ու հասարակությունից առանձնացված Այսօր Հայաստանում գնալով ավելի է տարածվում բազմազանության նկատմամբ հանդուրժողականությունը, և այն փաստի ընդունումը, որ մարդիկ տարբեր կերպ են ընկալում ու իմաստավորում տեղեկատվությունը, ճանաչում պատկերները, նրանց մոտ նյութի նկատմամբ հետաքրքրություն առաջանում է դասավանդման որոշակի մոտեցման կիրառման դեպքում:¹ ՈՒՀՁ-ը ուշադրություն է դարձնում այն իրողությանը, որ ցանկացած դպրոցում սովորում են կրթության ամենատարբեր պայմանների կարիքներ ունեցող բազմազան աշակերտներ: ՈՒՀՁ-ը հրաժարվում է այն տեսակետից, որ սովորողները լինում են «նորմալ» և «ոչ նորմալ», կամ սովորական և կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող:

¹ Դավթյան Մ. և ուրիշ. Կրթադաստիհարակչական համալիր ծրագրի ստեղծման և ինտեգրմանմոտեցումներ: Եր., ԱՅԴԵՔՍ, 2002: 310 էջ:

1. 3 Տարբերակված դասավանդումը և ուսումնառության համընդհանուր ձևավորումը

Թե՛ հատուկ և թե՛ հանրակրթական դպրոցի մանկավարժները ծանոթ են տարբերակված ուսուցման գաղափարինը Այս ընդգրկուն հայեցակարգը ուսուցիչներին հնարավորություն է տալիս առանձին թեմաներ դասավանդելիս, մարտահրավերը հարմարեցնել սովորողների անհատական առանձնահատկություններինը Այսպես, ուսուցիչը կարող է ավելացնել կամ պակասեցնել բառատետրում զրվող անձանոթ բառերի քանակը, որը աշակերտը պետք է սովորի նախքան նոր դաս անցնելը Տարբերակված ուսուցումը կիրառվել է աշխարհի տարբեր դպրոցների ներառական դասարաններում և հիմնված է Վիգուտսկու «Զարգացման մոտակա գոտու» (1978) տեսության վրա, ըստ որի սովորողները լավ են սովորում, երբ տրված հանձնարարությունները մատչելի են, ոչ թե շատ դժվար կամ պարզունակ: Քոֆմանը և Հալահանը (2011) այս մոտեցումը որակում են որպես տեղեկատվությանը «դժվարությամբ տիրապետելու մոտեցում», համաձայն որի, հանձնարարությունները պետք է լինեն դժվար, բայց ոչ խրթինը Տարբերակված ուսուցումը կարող է լինել ՈՒՀՁ գործնթացի մի մասը ՈՒՀՁ-ի ուղղությամբ իրականացված հետազոտությունները վկայում են, որ որոշ սովորողների համար յուրացման չափանիշները կամ ակնկալիքները փոփոխվելու անհրաժեշտությունը կարող է սակավ լինել, եթե դասավանդելիս կիրառվեն բազմազան նյութերը Այսպես, Էդիբբրնը (2007, 2010) ներկայացրել է ուսուցման դժվարություններ ունեցող սովորողներին վերաբերող դեպքեր, ում ուսումնառության արդյունավետությունը բարձրացել է, երբ ուսուցիչները հրաժարվել են դասախոսելու և միայն տպագիր նյութերով դասավանդելու ավանդական ձևից Նման սովորողների հետ աշխատելիս հատուկ պայմանների և փոփոխություններ մտցնելու կարիքը կարող է նվազել, եթե ուսուցիչը դասը պլանավորելիս ցուցաբերի ձկունությունը Այն դեպքում, երբ սովորողների կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքները վաղօրոք նկատի են առնվում և մատչելի դասավանդումը դրվում է դասի պլանավորման հիմքում՝ բոլորը կարողանում են ավելի լավ սովորել:

ՈՒՀԱ-ի երեք սկզբունքները հետևյալն են՝

1. Ճանաչողական ուսուցման օժանդակում՝ նյութը ներկայացնելու բազմազան միջոցների կիրառմամբ
2. Ռազմավարական ուսումնառության օժանդակում՝ արտահայտվելու համար բազմաթիվ հնարավորությունների ընձեռմամբ
3. Հուզական ուսուցման օժանդակում՝ ներգրավման բազմաթիվ միջոցների կիրառմամբ Կրթական գործընթացի հիմքում երբեմն կարող է ընկնել ՈՒՀԱ ոչ թե մեկ, այլ մի քանի սկզբունք, քանի որ ձկուն մոտեցմամբ կազմակերպված դասերը պահանջում են բազմազան միջոցների կիրառում։ Օրինակ, վերևում նկարագրված՝ զրքի ընթերցումը մոտիվացնող մոտեցումը կարող է դիտարկվել ինչպես հուզական, այնպես էլ ռազմավարական ուսումնառության տարբերակ։ Ստորև կներկայացնենք ուսուցիչների կողմից նյութի մատուցման, աշակերտների կողմից նյութի վերարտադրման (արտահայտվելու) և դասապրոցեսում աշակերտների ներգրավման բազմազան մոտեցումների կոնկրետ օրինակներ։

Համընդհանուր ձևավորումը և ներառումը

Դասարանում համընդհանուր ձևավորման օգտագործումը միտված է ներառական գործընթացի բարելավմանը: Համընդհանուր ձևավորումն ուղղված է սովորողներին՝ որպես «սովորական» ու «առանձնահատուկ» երեխաների տարրերակումը վերացնելուն, ելնելով նրանից, որ յուրաքանչյուր անհատ տարրեր կերպ է սովորում և որ բազմազան մոտեցումների կիրառումը կօգնի բոլոր սովորողներին:

Միաժամանակ, համընդհանուր ձևավորումը ավելի խոր իմաստ ունի, քան պարզապես «լավ դասավանդումը»:

Ըստ Էղիբերնի (2010), համընդհանուր ձևավորումը ուսուցիչների կողմից բազմազանության արժենորման փիլիսոփայական դիրքորոշման և, միաժամանակ, անընդհանուր սովորելու և կատարելազործվելու անհրաժեշտության ընդունումն Է՛ Հեշտ չէ ունենալ համընդհանուր ձևավորման սկզբունքներին համապատասխանող դասարանակայացն, երբ ուսուցիչները հիմնավորապես ընդունում են դասարաններում տարրեր ունակությունների տեր սովորողների ներկայությունը և դասապրոցեսը կազմակերպում են այնպես, որպեսզի ներգրավեն բոլոր սովորողներին, ՈՒՀՁ-ը կատարելազործվում է: Գոյություն ունեն դասավանդման ամենատարբեր մոտեցումներ, որոնք ուսուցիչների կողմից կարող են օգտագործվել դասարանում համընդհանուր ձևավորման խթանման համար: Այս մոտեցումներից մի քանիսը նկարագրված են ստորև:

ՈՒՀՁ-Ն ԿՐԹԱԿԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄ Ե, ՈՐԸ

թույլ է տալիս ուսումնառության բոլոր փուլերում

01

Կրթական
միջավայրը

02

Ուսումնական
ծրագրերը

03

Դասավանդման
մոտեցումը

04

Ուսումնառության
գնահատումը

հարմարեցնել սովորողների բազմազան կարիքներին և
առանձնահատկություններին պահպանելով բարձր ակնկալիքներ և
մատչելիություն ԲՈԼՈՐ սովորողների համար:

Ուսումնական տարվա ընթացքում, իրենց սովորողներին ձանաչելով ու օգտվելով աշակերտներին նկարագրող տեղեկատվական աղբյուրներից, ուսուցիչները կարող են դասավանդումը հարմարեցնել իրենց սովորողների կարիքներին Միևնույն ժամանակ համընդհանուր ձևավորման գաղափարական հիմքը համահունչ է Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների կոնվենցիայի (Միավորված ազգեր, 2006) առավել լայն փիլիսոփայությանը Կոնվենցիան առաջադրում է հաշմանդամություն ունեցող անձանց օժանդակության ավելի լայն մոտեցում ներառական կրթության միջոցով, որը մանկավարժներից պահանջում է ապահովելու մատչելիություն բոլորի համար

Ըստ կոնվենցիայի 9-րդ հոդվածի՝ Հաշմանդամություն ունեցող անձանց անկախ ապրելու և կյանքի բոլոր բնագավառներում լիակատար մասնակցության հնարավորություն ընձեռելու նպատակով մասնակից պետությունները ձեռնարկում են համապատասխան միջոցներ, որպեսզի նրանց համար, մյուսների հետ հավասար հիմունքներով, ապահովեն ֆիզիկական միջավայրի, փոխադրամիջոցների, տեղեկատվության և հաղորդակցության (ներառյալ տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաներն ու համակարգերը), ինչպես նաև այլ պայմանների ու ծառայությունների մատչելիությունը, որոնք հասանելի են և տրամադրվում են հանրությանը և՝ քաղաքներում, և՝ գյուղական վայրերում: Այս միջոցները ներառում են խոշընդոտների և արգելքների բացահայտումը և վերացումը Գործնականում, բազմազան միջոցների կիրառմամբ նյութը ներկայացնելը, արտահայտվելու համար բազմաթիվ հնարավորություններ ընձեռելը, և սովորողի համար ներգրավվածության բազմազան միջոցների տրամադրումը կարող է տարբեր դասարաններում տարբեր լինելը Այսպես, դա կարող է նշանակել ընդհանուր առմամբ, բազմազան մոտեցումների կիրառում նյութը ներկայացնելիս, բազմազան հնարավորությունների ընձեռում աշակերտներին՝ սովորածը վերարտադրելիս և դասապրոցեսում ներգրավվելիս Օրինակ՝ ուսուցիչը կարող է ցուցադրել տողատակերով տեսահոլովակ, որպեսզի սովորողները միաժամանակ կարողանան կարդալ տեսահոլովակում ներկայացվող տեղեկատվությանը վերաբերող տեքստը: Սա կարելի է համարել պայմանների բարելավում լսողության խանգարում ունեցող սովորողի համար, սակայն բովանդակությունը հասկանալի դարձնելու առումով՝ ձկուն մոտեցում է բոլոր սովորողների համար

դասարանի պայմանները՝ սովորողների ուսումնառության խոշընդոտները վերհանելու համար՝ Վերանայումից հետո կազմվում է սովորողի առաջընթացին օժանդակելու գործողությունների պլան. Այդ պլանը կարող է ներառել հավելյալ աջակցությունը Ուսուցիչները նախ և առաջ մտածում են, թե արդյո՞ք ուսուցման խոշընդոտը դասարանի միջավայրն է, իրենք իրենց հարցնելով.

1. Առկա՝ է նպատակային հմտություններ սովորեցնելու համար անհրաժեշտ հասանելիություն և հնարավո՞ր է արդյոք դա փոխել?

2. Արդյո՞ք փորձ կատարվել է նյութը մատուցելու բազմազան ձևերով՝ դրանք լավագույնս համապատասխանեցնելով աշակերտների ուսումնառության ոճին:

3. Կա՞ն ավելի լավ ձևեր, որոնցով կարելի է օգնել սովորողին՝ դրսուրելու իր սովորածք:

4. Արդյո՞ք դասարանում կան սովորողի ուսմանը խոշընդոտող գործոններ (օրինակ՝ ձանձրակի մթնոլորտ, աղոտ լուսավորություն, ձնշումներ դասընկերների կողմից, անհարմար դիրք) Համընդհանուր ձևավորումը, ինչպես անունը հուշում է, ուսուցման նպաստավոր միջավայր ստեղծելն է բոլոր սովորողների համար: Այն կոչված է բարելավելու ներառականությունը՝ ուսուցչի վրա դնելով դասավանդման և ուսումնական գործընթացի կազմակերպման պարտականությունները: Այս մոտեցումն արմատապես տարբերվում է այլ մոտեցումներից, որոնք սովորողների ձախողությունը դպրոցում պայմանավորում են նրանց խնդիրներով: Ուսումնառության համընդհանուր

ձևավորում կիրառելիս հաճախ հաշվի են առնվում յուրաքանչյուր սովորողի կրթական կարիքները։ Այս կերպ ուսուցիչները կարող են հասնել սովորողների մի մասի անհատական ուսուցման պլաններում (ԱՌԻՊ-ներ, որոնք կազմվում են կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների համար, սահմանված նպատակներին, ինչպես նաև բավարարել առանց ԱՌԻՊ-ի ուսումնառող սովորողների անհատական ուսումնական կարիքները։ Բոլոր դեպքերում նյութը ներկայացնելու, յուրացրածը արտահայտելու և ներգրավումն ապահովելու համար կիրառվող մոտեցումների բազմազանությունը ուսուցիչներին հնարավորություն կտա դասերը կազմակերպելու այնպես, որ դրանք համապատասխանեն բոլոր աշակերտների կարիքներին՝ անկախ կրթական կարիքի ճանաչված լինելու փաստից Համընդհանուր ձևավորումը և ձեր դասարանը Դասարանում համընդհանուր ձևավորման կիրառման համար ուսուցիչներից պահանջվում է երկու կարևոր հանձնառությունը Առաջինը՝ դասերին պատշաճ կերպով նախապատրաստվելու համար ուսուցիչները պետք է ճանաչեն իրենց սովորողների կարիքները Երկրորդը՝ ուսուցիչները պետք է որոշակի ժամանակ հատկացնեն դասի ներկայացման, աշակերտներին արտահայտվելու հնարավորություն ընձեռելու և դասապրոցեսում ընդգրկելու բազմահնար միջոցները նախապես պլանավորելու համար Դա ուսուցիչներից կարող է պահանջել լրացուցիչ ժամանակ, ինչպես նաև դեկավարների օժանդակությունը Համընդհանուր ձևավորման սկզբունքներով անցկացվող դասաժամերին սովորողները միաժամանակ կարող են աշխատել բազմազան ձևերով, իսկ նյութը ամեն օր կարող է մատուցվել տարբեր եղանակներով Դպրոցների դեկավարությունը պետք է վստահի ուսուցիչների մանկավարժական հմտությանը Դասարանում դասերը կարող են անցկացվել այնպիսի ձևերով, որոնք տարբերվում են մյուսներից Դպրոցների դեկավարները պետք է աջակցեն դասերը նման ձևով կազմակերպելուն և խրախուսեն ուսուցիչների կողմից սովորողների կարիքներին հարմարեցված դասերի պլանավորումը Բերենք ուսուցչի կողմից ՈՒՀԶ-ի օգտագործումամբ դասի պլանավորման մեկ օրինակ (տե՛ս աղյուսակ 2)։ Եզրափակիչ նշումներ Այս գլխում բերված ՈՒՀԶ-ի համառոտ նկարագրությունը կարող է տպավորություն ստեղծել, որ այդ գործընթացը պարզապես օգտագործում է չլավ դասավանդման գաղափարները Սակայն Էդիֆըրնը (2010) չի կիսում ՈՒՀԶ-ի մասին այս կարծիքը Ըստ նրա, ՈՒՀԶ-ը ոչ այնքան դասերն ավելի գրավիչ դարձնելու ձև է, որքան մանկավարժների մտածելակերպի հիմնարար փոփոխում՝ ուղղված դասապրոցեսի ձևավորմանը՝ այն բոլոր սովորողներին հասանելի դարձնելու համար Նման ձևով դաս կազմակերպելու, սովորողների կարիքները ընկալելու և ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու համար ուսուցիչները պետք է օգտվեն գիտական հետազոտություններում ներկայացված տվյալներից Ուսուցման գործընթացի լավ ձևավորման (ոչ թե գուտ լավ դասավանդման) համար ուսուցիչները պետք է մշտապես գնահատեն իրավիճակները՝ ապահովելու հարգանքը սովորողների կրթության իրավունքների նկատմամբ և մշտապես պլանավորեն նրանց կրթական կարիքների բավարարումը Միաժամանակ ուսուցիչները պետք է միշտ պատրաստ լինեն փոփոխելու իրենց պլանները, եթե դրանք արդյունավետ չեն։

Շատ դեպքերում, եթե խոսվում է կարողություններին միտված ուսումնառության մասին, մարդկանց մոտ այն տպավորությունն է ստեղծվում, որ մարդքաղաքացու բաղադրիչն այդ փաստաթղթերից դուրս է դրվում: Դա բացարձակապես սխալ պատկերացում է, որովհետև մասնագետին ներկայացվող պահանջների կարևորությունն առաջին պլան մղելը չի նշանակում, որ մյուս պահանջնանտեսված է: Մեկը մյուսին չի հակասում, պարզապես մասնագիտական գործունեության համար պատրաստ լինելու առումով ավելի հաճախ խոսվում է հենց կարողության մասին: Ինչ մնում է կրթությանը վերաբերող հարցերին, ապա դրանք բավականին լուրջ մակարդակով ներառված էին նաև մինչ այժմ կիրառվող փաստաթղթերում և շարունակվելու են կիրառվել:

Կազմված փաստաթղթերն ուսումնական գործընթացում գործարկելու ժամանակ հնարավոր է արդյունքների երկու տարբերակ.

1. Ուսումնական գործընթացի ընթացքում կարող է պարզվել, որ առաջին հայացքից շատ լավ և կատարյալ մակարդակով կազմված ուսումնական ծրագրերնիրականում չեն ապահովում այն վերջնական արդյունքը, ինչն ակնկալվում էր:
2. 2. Ուսումնական գործընթացի ոչ պատշաճ մակարդակով իրականացումը կարող է տապալել նույնիսկ իդեալական ուսումնական ծրագրերը:

Առաջին տարբերակի հնարավորությունը պայմանավորված է նրանով, որ կատարյալ թվացող ուսումնական ծրագրերում անհրաժեշտ ուշադրություն չի դարձվել հենց մասնագիտական որակներն ապահովող բաղադրիչներին, դրանք հաճախ ձևակերպված են ընդհանուր պահանջներով, առանց հաշվի առնելու իրական պահանջները: Այդ պատճառով էլ ուսումնական հաստատություններում առանձնահատուկ վերաբերմունք պետք է ցուցաբերել ուսումնական գործընթացի իրականացման նկատմամբ: Գաղտնիք չէ, որ մարդկությունը դարերի ընթացքում ձևավորել է սովորելու և սովորեցնելու ձևերի ու հնարների մշակույթը: Այն ժամանակի ընթացքում հղվել, կատարելագործվել ու հասել է մեր օրերը և փոխանցվելու է սերունդներին: Ընդհանուր առմամբ, ուսումնական գործընթացի իրականացման վերաբերյալ հարցերն այլ քննարկման թեմա են: Այստեղ հիմնական ուշադրությունը դարձվելու է կարողությունների ձևավորմանն ուղղված ուսումնական գործընթացի իրականացման որոշակի մանրամասների՝ դրանք դիտարկելով գործողության մեջ դրված շափորշիչների ու մոդուլային ուսումնական ծրագրերի առանձնահատկությունների ենթատեքստում: Ուսումնական հաստատությունում դասավանդողը սովորեցնում է, իսկ ուսանողը՝ սովորում: Կարողությունների ձևավորման խնդրի պարագայում դասավանդողը պետք է ապահովի, օգնի ուսանողին որպեսզի նա ձեռք բերի անհրաժեշտ կարողությունը: Սա է, որ գործընթացի իրականացման որոշակի մոտեցումներին ավելի մեծ տեղ է հատկացնում, չնայած սխալ կլինի մտածել, որ դրանք բացառապես արդյունավետ են միայն կարողություններին միտված ուսուցման ժամանակ: Մենք կտեսնենք, որ դրանք հավասարապես արդյունավետ են լինելու նաև այլ պարագաներում: Խնդիրն այն է, որ

ուսուցման իրականացման և ուսանողի ուսումնառության այդ մոտեցումները չկիրառելը գործնականորեն անհնար կդարձնի ուսանողի կողմից պահանջվող կարողության ձեռքբերումը։ Կարողությունների ձևավորմանը միտված ուսուցման ապահովան նպատակով մշտապես պետք է ուշադրության կենտրոնում պահել, որպես նպատակակետ պետք է ընդունել հետևյալ հիմնական հարցերը։

ԳԼՈՒԽ 2

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՈՐԾՈՒԹԱՑՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

2. 1 Գործընթացի իրատեսական պլանավորումը

ՈՒսուցման գործընթացը պլանավորելու ժամանակ առաջին հերթին պետք է ապահովել այն գործողությունների ուսուցանումը, որոնք ուղղակիորեն բխում են այդ մասնագետի մասնագիտական դերից բխող խնդիրներից: Այս պահանջի տեսանկյունից դիտարկելով անհրաժեշտ է նշել, որ առավել տարածված շեղումը, ինչը նկատվում է գործընթացի պլանավորման դրվածքն ուսումնասիրելիս, այն է, որ մեծամասամբ առաջնային նշանակության հարցերի շարքում մեծ տեղ է հատկացվում այն հարցերին, որոնք տվյալ մակարդակի մասնագետի պարտականություններով չեն պայմանավորված, սակայն ուղղակիորեն կապ ունեն պարտականության հետ: Դասավանդողին թվում է, որ այդ հարցերը պարտադիր պետք է ուսուցանվեն: Ընդհանուր առմամբ, նա ճիշտ է մտածում, սակայն չի կարելի դա կատարել հիմնական խնդրի հաշվին: Օրինակ, կան մասնագիտություններ, որոնց համար պահանջվում է կարդալ գծագիրը: Հարցը առավել քան պարզ է: Եթե ուսումնասիրում ենք այդ մասնագիտությունների համար կազմված ծրագրերը և դրանց հիման վրա իրականացվող ուսուցման պլանավորման վիճակը, պարզվում է, որ նախատեսված է բավականին խոր ուսուցանել գծագիր կատարելը: Այն, որ գծագիրը կարդալու համար ուսանողը պետք է նաև որոշակի մակարդակ ունենա գծագիր կատարելու հարցերում՝ անառարկելի է: Սակայն հարցն այդ պահանջի սահմանին է վերաբերում: Հնարավոր չէ ապահովել այդ մասնագետի կողմից այնպիսի գծագրի կատարումը, ինչպիսին պահանջվում է գծագրող ճարտարագետից: Նա պարզապես պետք է անհրաժեշտ մակարդակով կարդա աշխատանքային գծագրերը: Ընդհանրացնելով կարող ենք ասել, որ իրատեսական կարող է համարվել ուսումնական գործընթացի վերաբերյալ այն պլանը, ինչն անմիջականորեն ապահովում է տվյալ մասնագետից պահանջվող գործողությունների գրագետ կատարումը:⁷

⁷ ԿԱՐԳ՝ հանրակրթության ուսումնական հաստատության սովորողի ուսումնական առաջադիմության գնահատման երաշխավորությունների (հաստատված ՀՀ ԿԳ նախարարի 2014 թ. հունվարի 21-ի N 37-Ա/Ք հրամանով)

2. 1 ՈՒսումնառության գործընթացի անհրաժեշտ նյութատեխնիկական հազեցվածության ապահովումը

Մասնագիտական ուսուցումը չի կարող սպասված արդյունքն ապահովել, եթե նյութատեխնիկական հազեցվածության առումով բավարար վիճակ գոյություն չունի: Նյութատեխնիկական հազեցման տակ պետք է հասկանալ սարքավորումների, գործիքների, հարմարանքների, նյութերի, անհրաժեշտ տեղեկատու գրականության առկայությունը: Ընդ որում, դրանք պետք է լինեն այնպիսին, ինչպիսիք 94 օգտագործվում են աշխատատեղերում: Այս առումով հաճախ ենք լսում «ուսուցում աշխատատեղում» արտահայտությունը: Հենց աշխատատեղում իրականացվող ուսուցումն է ապահովում առավել բարձր արդյունք: Դա պայմանավորված է երկու հանգամանքով.

- ✓ աշխատատեղն է, որ հազեցված է բոլոր անհրաժեշտ պարագաներով,
- ✓ աշխատատեղում է ստեղծված այն իրավիճակը, որում պետք է ապագայումաշխատի մասնագետը, հաղորդակցվի գործընկերների հետ. աշխատատեղում է, որ ձևավորված է միայն իրեն յուրահատուկ միջավայր:

Բնական է, որ ամբողջ ուսումնառությունը չի կարելի կազմակերպել աշխատատեղում: Դրա համար էլ ուսումնական հաստատությունը պետք է տեղում ապահովի աշխատատեղին նման միջավայր:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ներառական կրթություն իրականացնող դպրոցներում բոլոր աշակերտների կրթական կարիքներին համապատասխան կրթություն կազմակերպելու համար պահանջվում է ինտենսիվ համագործակցություն Այս համագործակցությունը մասամբ տեղի է ունենում կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող աշակերտների անհատական ուսուցման պլանները մշակելիս Այդ ընթացքում ուսուցիչները, նեղ մասնագետները, դպրոցների ղեկավարները և ծնողները երեխայի համար արդյունավետ պլան կազմելու նպատակով միավորում են իրենց ջանքերը Խմբի ներսում բաց երկխոսության և հավասարության սկզբունքները կօգնեն, որ թիմի բոլոր անդամների ձայները լինեն լսելի՝ ծառայելով ի շահ աշակերտներին Ներառական կրթություն իրականացնող դպրոցներում ուսուցիչներից այլևս չի ակնկալվում ստանձնելու աշակերտների ուսուցման ամբողջ պատասխանատվությունը Համատեղ դասավանդման առաջադրվող մոդելը հնարավորություն է տալիս հատուկ մանկավարժներին և ուսուցիչների օգնականներին աշխատելու ուսուցիչների հետ միասին՝ դասերն արդյունավետ պլանավորելու և անցկացնելու համար Համատեղ դասավանդման ժամանակ մասնագետները կարող են աշխատել փոքր խմբերով, միասին վարել դասերը, աջակցություն տրամադրել առանձին երեխաների կամ հեշտությամբ անցնել մի դերից մյուսին Համատեղ դասավանդումը ներառական կրթության համատեքստում հնարավոր է դարձնում աջակցության տրամադրումը բոլոր երեխաներին՝ թիմում ընդգրկված մասնագետների ուժեղ կողմերի առավելագույն օգտագործմամբ:

Այսպիսով ուսումնասիրելով թեման կարող ենք կատարել հետևյալ եզրահանգումը. ուսումնառության համընդիանուր ձևավորման սկզբունքները դասավանդման ժամանակ կիրառվող բազմաթիվ մեթոդներից ընդամենը մի քանիսն են՝

1. Ճանաչողական ուսուցման օժանդակում՝ նյութը ներկայացնելու բազմազան միջոցների կիրառմամբ:
2. Ռազմավարական ուսումնառության օժանդակում՝ արտահայտվելու համար բազմաթիվ հնարավորությունների ընձեռմամբ:
3. Հուզական ուսուցման օժանդակում՝ ներգրավման բազմաթիվ միջոցների կիրառմամբ:

- <https://www.youtube.com/watch?v=nECCCX0tOZM&list=PLMlxJnJaBni1GZYbrhB6UYgFs2LQDiAP &index=7>
15. 4.1 Հետաքրքրությունների և ջանքեր գործադրելու կայունության խթանում
https://www.youtube.com/watch?v=d-8T_Viwy2U&list=PLMlxJnJaBni1GZYbrhB6UYgFs2LQDiAP &index=8
16. 4.2 Ինքնաստիրապետում և ինքնակարգավորում
https://www.youtube.com/watch?v=Vu_NoLWURGk&list=PLMlxJnJaBni1GZYbrhB6UYgFs2LQDiAP &index=9